

Univers Pedagogic

 44 (927),
5 decembrie 2024

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

GRANTURI DE 360.000 DE LEI PENTRU INIȚIATIVELE TINERILOR ȘI ORGANIZAȚIILOR DE TINERET

Ministerul Educației și Cercetării a acordat granturi în valoare totală de 360.000 de lei pentru susținerea a 12 proiecte remarcabile ale organizațiilor de tineret din Republica Moldova. Aceste inițiative au fost selectate pe bază de concurs, fiind recunoscute pentru relevanța lor în promovarea participării tinerilor în viața comunității, dezvoltarea abilităților antreprenoriale și cultivarea unui stil de viață sănătos.

Proiectele câștigătoare abordează o gamă diversă de teme, de la educația civică și drep-

turile omului până la protecția mediului și inovarea socială. Organizațiile beneficiare au demonstrat creativitate, viziune și capacitatea de a genera un impact pozitiv pe termen lung în comunitățile pe care le deservesc.

Programul de granturi, implementat anual de minister, încurajează dezvoltarea sectorului de tineret prin sprijin logistic și financiar. Totodată, acesta promovează colaborarea între organizațiile de tineret, sectorul public și cel privat, contribuind astfel la identificarea unor soluții sustenabile pentru provocările actuale ale societății.

Criteriile de selecție au pus accent pe relevanța tematică,

sustenabilitatea proiectelor și capacitatea organizațiilor de a mobiliza resurse suplimentare. Astfel, fiecare proiect finanțat reflectă angajamentul și inovația organizațiilor de tineret în a răspunde nevoilor comunitare.

Pentru mai multe informații despre câștigători și proiectele finanțate, vizitați site-ul oficial al Ministerului Educației și Cercetării.

Prin acest program, Republica Moldova își reafirmă sprijinul pentru tineri, investiția în inițiativele lor fiind un pas important către construirea unei societăți mai puternice și mai prospere.

Platforma Langly va fi implementată în școli pentru o învățare interactivă a limbii engleze

Ministerul Educației și Cercetării, în colaborare cu Langly Oxford English și Proiectul „Tehnologiile Viitorului,” finanțat de USAID, Suedia și Marea Britanie, lansează un proiect pilot care introduce platforma Langly în școlile din Republica Moldova. Această platformă digitală utilizează tehnologii inovatoare, cum ar fi jocurile educaționale și simulările virtuale, pentru a transforma procesul de predare și învățare a limbii engleze, făcându-l mai captivant și interactiv.

esențiale, precum comunicarea și colaborarea.

„Acest parteneriat demonstrează angajamentul nostru de a digitaliza educația și de a le oferi elevilor oportunități de a învăța limba engleză prin metode atractive, adaptate generației actuale,” a declarat un reprezentant al Ministerului Educației.

Platforma Langly, cu succes demonstrat în alte țări, reprezintă o resursă valoroasă pentru cadrele didactice și elevi, aducând inovație în sala de clasă. Inițiativa nu doar îmbunătățește performanțele academice, ci promovează o învățare plăcută și accesibilă pentru toți. Mai multe detalii despre acest proiect sunt disponibile pe site-urile oficiale ale partenerilor, inclusiv Centrul Național de Inovații Digitale și platforma Langly. Acest program evidențiază cum parteneriatele internaționale pot contribui la o educație de calitate și la adaptarea acestora la provocările viitorului.

Proiectul este gestionat de Centrul Național de Inovații Digitale în Educație „Clasa Viitorului” și își propune să adapteze metodele tradiționale la cerințele erei digitale. Prin Langly, elevii vor beneficia de un mediu educațional modern, care stimulează participarea activă, dezvoltând abilități

Colaborare ONU: Moldova pentru o dezvoltare durabilă

La Chișinău, reprezentanții Comitetului Executiv al PNUD, UNFPA și UNOPS au participat la o întâlnire cu oficialii Guvernului Republicii Moldova pentru a consolida parteneriatul în domenii esențiale. Discuțiile au abordat o gamă variată de subiecte strategice, inclusiv inițiative legate de educație, sănătate, egalitate de gen și dezvoltare sustenabilă.

Reprezentanții ONU au evidențiat angajamentul lor de a sprijini Moldova în implementarea Agendei 2030 pentru Dez-

voltare Durabilă, prin proiecte și inițiative care să răspundă atât nevoilor locale, cât și obiectivelor globale. Accentul a fost pus

pe identificarea unor soluții inovatoare pentru provocările sociale, economice și de mediu ale țării. În cadrul întâlnirii, oficialii moldoveni au reafirmat rolul activ al guvernului în promovarea inițiativelor de dezvoltare și valorificarea asistenței internaționale pentru modernizarea serviciilor

publice și îmbunătățirea calității vieții cetățenilor.

Unul dintre punctele centrale ale discuțiilor a fost dezvoltarea unor programe de susținere pentru tineri și grupuri vulnerabile. Părțile au convenit asupra importanței creării unor medii favorabile pentru incluziune socială,

acces egal la educație și sănătate, precum și integrarea tehnologiilor moderne în aceste procese. Aceste priorități sunt esențiale pentru construirea unui viitor sustenabil și echitabil pentru toți cetățenii Moldovei.

Totodată, reprezentanții guvernului și partenerii internaționali au subliniat nevoia de consolidare a rezilienței comunităților, prin proiecte care să sprijine dezvoltarea economică locală și adaptarea la schimbările climatice. Implementarea unor politici de dezvoltare bazate pe date și parteneriate transparente a fost recunoscută ca o condiție-cheie pentru succesul acestor inițiative.

Detalii suplimentare despre subiectele abordate și planurile viitoare pot fi găsite pe site-ul Ministerului Educației și Cercetării.

Mai multe instituții educaționale, reabilitate în toamna ce a trecut

Clădirea Liceului Teoretic „Gaudeamus” din Chișinău a fost reabilitată energetic, lucrările încheindu-se în luna noiembrie curent cu suportul Centrului Național pentru Energie Durabilă (CNED). Planul a fost susținut în cadrul Apelului de Propuneri de Proiecte Nr.3 în domeniul eficienței energetice și valorificării surselor de energie regenerabilă, adresat solicitanților de finanțare din sectorul public.

Proiectul a beneficiat de investiții în valoare totală de peste 3,6 milioane de lei, finanțarea din partea CNED fiind de 2 706 567, iar contribuția beneficiarului – de 915 280 de lei. Astfel, au fost realizate mai multe măsuri de eficiență energetică, precum: înlocuirea ferestrelor și ușilor exterioare cu suprafața totală de 141,37 metri pătrați; izolarea termică a pereților exteriori – 3 940,72 m.p. De asemenea s-a oferit asistență tehnică cuprinzătoare, incluzând un audit energetic, elaborarea devizului de cheltuieli, expertiza tehnică și supravegherea lucrărilor.

În orașul Ialoveni, Liceul Teoretic „Petre Ștefănuță” și Grădinița-creșă „Regina Maria” beneficiază de un drum asfaltat, care a fost finalizat recent. Traseul este parte din inițiativa de revitalizare urbană „Reabilitarea albă a râului Ișnovăț”, implementată de Agenția de Dezvoltare Regională (ADR) Centru.

De asemenea, Grădinița publică din cartierul Gara Fălești a fost eficientizată energetic cu sprijinul

ADR Nord, în cadrul proiectului de revitalizare urbană ce ține de dezvoltarea infrastructurii urbane prin termoizolarea instituției. Astfel, a fost construit un nou acoperiș cu o suprafață de 822,5 m.p., cu aplicarea unui strat termoizolator din plăci de vată minerală (589 m.p.), fiind montați 118 m de sisteme de jgheaburi și 97 m de burlane.

Din grupul-țintă al proiectului fac parte 150 de copii care frecventează instituția și 25 de angajați. Valoarea totală a proiectului constituie aproximativ 1,9 milioane de lei, dintre care 1,7 mil. au fost asigurate din sursele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (FNDRL), restul fiind contribuția Primăriei orașului Fălești.

Și un sector din Drochia a devenit de nerecunoscut prin Programul de dezvoltare regională: în cadrul Proiectului „Creșterea nivelului de trai în zona de revitalizare Valea Curechiului a orașului Drochia” au fost amenajate două terenuri de joacă (225 m.p. și 232 m.p.), un teren de sport (3415 m.p.), o pistă pentru alergare, s-au montat porți de fotbal și s-au instalat balansoare, tobogane, leagăne, bănci pentru copii etc.

La Călărași a fost modernizat Parcul Orașenesc, inclusiv un scuar multifuncțional de 2,4 hectare cu: spațiu pentru joacă destinat copiilor (1280,6 m²); o zonă sportivă de 680 m²; rollerdrom cu suprafața de 879,7 m² pentru activități recreative și sportive; sistem de iluminat energo-eficient pentru siguranța și confortul vizitatorilor, pe timp de noapte.

Cor. UPP

Meniu unic în grădinițele din Chișinău

Direcția Generală Educație Tineret și Sport a aprobat un meniu-model unic pentru instituțiile de educație timpurie din capitală, valabil pentru sezonul iarnă-primăvară 2024-2025. Acesta a fost conceput pentru a răspunde necesităților nutriționale ale copiilor, având în vedere importanța unui regim alimentar echilibrat pentru dezvoltarea fizică și cognitivă a acestora.

alimentelor, pentru a stimula gusturile și preferințele alimentare ale copiilor.

De exemplu, un meniu tipic include o supă de legume, piure de cartofi cu carene de pui și o salată de vară, urmate de un desert cu fructe de sezon.

Autoritățile locale subliniază că acest meniu a fost elaborat în colaborare cu nutriționiști și experți în domeniul educației, având ca scop prevenirea obezității și promovarea unui stil de viață sănătos în rândul celor mici.

Pentru detalii suplimentare despre meniul complet și planul săptămânal, vizitați site-ul oficial al DGETS Chișinău.

Meniul propus include o varietate de preparate ce urmăresc să asigure un aport optim de nutrienți, iar ingredientele sunt selectate astfel încât să fie atât sănătoase, cât și atractive pentru copii. Printre mesele incluse se numără supe de legume, feluri principale pe bază de carne slabă, pește, produse lactate, legume, dar și deserturi care respectă normele de zahăr și calorii recomandate pentru vârsta preșcolară. În plus, se pune un accent deosebit pe diversitatea

Cursuri gratuite de limba engleză pentru personalul UPSC

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC) a lansat un program inovator de cursuri gratuite de limba engleză, destinat întregului personal academic, administrativ și auxiliar al instituției. Proiectul, coordonat de Centrul de Formare Continuă și Leadership, își propune să îmbunătățească competențele lingvistice ale angajaților pentru o integrare mai eficientă într-un mediu educațional globalizat.

Cursurile sunt susținute de doi profesori din SUA, voluntari ai Corpului Păcii, Eytan Penn și Cathy Byrd, vorbitori nativi de limba engleză, specializați în predarea acestora ca limbă străină. Formatorii vor aplica metode interactive și moderne pentru a îmbunătăți abilitățile de comunicare ale participanților, iar pentru a sprijini învățarea vor utiliza tehnologii educaționale moderne.

Acest program reprezintă o oportunitate unică pentru perso-

nalul UPSC de a experimenta vorbirea limbii engleze într-un context autentic și de a se familiariza cu accentele și expresiile regionale. Cursurile vor fi structurate pe mai multe module, adaptate nevoilor fiecărei categorii de personal.

UPSC susține dezvoltarea continuă a cadrelor didactice și a personalului auxiliar, facilitând accesul acestora la resurse educaționale globale și îmbunătățind capacitatea de a comunica eficient pe plan internațional.

PNUD: Mai mulți studenți premiați pentru articole despre protecția mediului

Un număr de 140 de studenți de la 6 universități autohtone au absolvit Academia Eco Media, activitățile căreia în acest an s-au desfășurat în perioada septembrie-noiembrie, cu susținerea PNUD și a Guvernului Suediei, în parteneriat cu Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic din Republica Moldova.

10 dintre absolvenți au fost premiați pentru articole și alte produse mediatică cu referire la protecția mediului în cadrul unui concurs care a avut loc la sfârșitul programului, ce a inclus 18 instruirii de bază în domeniul biodiversității, protecției mediului și al apelor, gestionării deșeurilor, tehnicilor de documentare și scriere a materialelor jurnalistice, precum și 2 activități practice în teren, 2 vizite de studiu pe malul Nistrului și în rezervația naturală „Prutul de Jos”.

Studenții au fost ghidați de 6 experți în vederea reflectării problemelor de mediu. Astfel, Dumitru Paniș, student la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comu-

nicării de la USM, a fost premiat la concursul de produse media, cu un articol despre rezervația naturală „Prutul de Jos”, el specificând că „Acest program de instruire mi-a inspirat credința în propriile puteri. Ca viitor jurnalist, am învățat să lucrez cu sursele. Articolul cu care am câștigat concursul a fost primul meu material, la care am lucrat ca stagiar la Ecopresa, unde am ajuns datorită Academiei Eco Media.”

La rândul său, Constantin Mînăscuță, student la Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, a scris un material despre poluarea râului Nistru, fiind apreciat cu diplomă de merit: „Am dobândit abilități esențiale pentru un viitor jurnalist, cum ar fi documentarea și redactarea unui articol, structurarea informației și utilizarea surselor

oficiale. Am învățat să abordez subiecte de interes public dintr-o perspectivă critică și bine informată, ceea ce îmi va fi foarte util în viitor.”

Ceremonia de decernare a premiilor pentru câștigătorii concursului s-a derulat în data de 29 noiembrie curent. Academia Eco Media s-a desfășurat în cadrul proiectului PNUD-Suedia „Sprijinirea autorităților din Republica Moldova în managementul durabil al râului Nistru”. De remarcat că la activitățile organizate în acest an de Academie au participat studenți de la USM, ULIM, Universitățile de Stat din Comrat, „Alec Russo” din Bălți, „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, precum și de la Universitatea „Taras Șevcenko” din Tiraspol.

Reporter UPP

Anjelica ANDRIȚCAIA: „Diversitatea elevilor proveniți din 5 sate învecinate este un aspect important și necesită o abordare flexibilă”

Să fii profesor în mediul rural în Republica Moldova presupune nu doar transmiterea de cunoștințe, ci și un angajament profund față de comunitate și față de generațiile tinere. În acest context, am stat de vorbă cu doamna Anjelica Andrițcaia, profesoară la Gimnaziul „Eugen Coșeriu” din satul Catranâc, raionul Fălești, care activează de mai bine de

35 de ani în învățământ. Viața profesională a dnei Andrițcaia este marcată de o muncă continuă, plină de sacrificii, dar și de satisfacții, în condițiile în care școlile din mediul rural se confruntă cu resurse limitate, migrația părinților și cu multiple dificultăți economice. De-a lungul carierei, doamna profesoară a învățat cum să se adapteze, să motive-

ze elevii, să răspundă nevoilor lor și să depășească provocările zilnice. În interviul de mai jos veți afla cum un profesor dintr-un sat din Republica Moldova reușește să formeze viitorul, în ciuda tuturor greutăților, și cum fiecare pas al carierei sale a fost ghidat de pasiunea pentru învățătura și dorința de a face o schimbare în viața elevilor săi.

– Dnă Andrițcaia, cum ați început cariera didactică și ce V-a motivat să deveniți profesoară?

– Am început cariera didactică inspirată de dorința de a contribui la formarea generațiilor tinere. Am avut profesori care mi-au fost modele de urmat și am vrut să fac și eu o diferență în viața elevilor, să le insuflu valori și cunoștințe. Și, nu în ultimul rând, dorința regretatului meu tată, care foarte mult a dorit să mă vadă realizată ca profesoară. A fost dificil să-mi aleg facultatea. Îmi plăceau și matematica, și biologia, și chimia, și, nu în ultimul rând, limba franceză, pe care am îndrăgit-o de la o profesoară minunată, care din păcate nu mai este în viață, doamna Elena Dumbravă.

Plasându-mă pe locul I la Olimpiada raională, am avut onoarea să reprezint raionul Fălești la Institutul Pedagogic „Alec Russo” din mun. Bălți (pe atunci raioanele de nord participau la Olimpiada raională) și iarăși am luat un loc de frunte și am fost înscrisă în cercul „Tănărul filolog”, unde, împreună cu alți elevi, am participat la formări în incinta institutului. Dar în adâncul sufletului doream să descopăr ceva nou pentru mine și iau decizia să-mi continui studiile la facultatea de limbi străine. Mi-am ales limbile engleză și franceză, deși în școală am studiat numai franceza. Și iată, dorința de ceva nou m-a făcut să mai însușesc o limbă străină.

Am terminat studiile și am început cariera pedagogică în satul Boci, raionul Fălești, într-o localitate nu foarte mare, dar cu o școală nouă, care avea aproximativ 300 de copii, activând în calitate de profesoară de limba franceză. Am avut noroc de un colectiv minunat, care mi-a fost alături la început de cale. Apoi, căsătorindu-mă, am plecat în satul de baștină al soțului și mi-am continuat cariera într-o școală cu instruire în limba rusă, unde am activat timp de 25 de ani, până când am fost optimizată. În acești ani am trecut prin diferite perioade. Am întâlnit și greutăți, și nevoi de tot felul. Școlile de la sat erau foarte prost finanțate, lipseau condițiile de lucru, profesorii într-o perioadă de timp au început să părăsească școala și plecau peste hotare pentru a-și întreține familiile. Majoritatea din ei nu s-au mai întors în școală. Când s-a resimțit lipsa de profesori, am fost angajată și ca profesoară de limba română. Fiind vorbitoare de română, am activat 25 de ani într-o școală cu instruire în limba rusă, unde trebuia să depun o muncă enormă pentru a vorbi corect, trecând de la o limbă la alta. De exemplu, într-o zi aveam atât ore de limba franceză, cât și ore de limba engleză și de limba română. Am muncit enorm pentru a face față cerințelor. Tot timpul am studiat materii noi, pentru a putea să le transmit copiilor dragostea față de carte și față de frumos. După ce a fost optimizată instituția, am activat prin cumul în 3 instituții, până când, într-o bună zi, am rămas fără de un loc de muncă. Nu este atât de ușor pentru un pro-

fesor să cumuleze mai multe funcții în diferite instituții. Un an de zile am fost în căutarea unui serviciu prin apropierea localității mele. Eram gata să cedez, dar n-a fost să fie. Acuma toate acestea țin de trecut.

Un an mai târziu mi s-a propus ore în satul meu de baștină, care este în vecinătatea satului unde locuiesc împreună cu familia și este deja al șaptelea an de când activez aici.

– Predați în școală timp de 35 de ani. Care considerați că a fost cel mai mare progres al învățământului în această perioadă?

– Acum, după atâția ani, am observat un progres semnificativ în integrarea tehnologiei în procesul educațional. Elevii au acum acces la resurse digitale variate, iar metodele de predare au devenit mai interactive și captivante. Noi, profesorii, muncim foarte mult pentru a merge în pas cu toate inovațiile care se fac în învățământ. În ultima perioadă suntem încadrați într-un șir de formări. Una din ele a luat sfârșit chiar recent, este vorba despre cursurile de formare continuă „Investim în profesori”.

– Școala din satul Catranâc, unde predați, servește ca punct de legătură pentru copiii din 5 sate vecine. Cum influențează acest aspect dinamica clasei și a relațiilor între elevi?

– Acest aspect contribuie la un mediu diversificat și la formarea unor relații de prietenie între elevi din diferite comunități. Dinamica claselor este îmbogățită de experiențele diverse ale copiilor, iar elevii învață să colaboreze și să respecte diferențele. Copiii sunt la fel și au nevoie de aceeași atenție, de aceeași înțelegere. Numai munca asiduă zi de zi poate să ne aducă roade frumoase în relațiile dintre elevi și profesor. În acest gimnaziu copiii au o mulțime de oportunități. Sălile de clasă sunt luminoase, bine dotate, bine amenajate. Gimnaziul este dotat cu o sală festivă spațioasă, o sală sportivă încăpătoare, o cantină unde copiii din clasele primare sunt alimentați, un teren de sport în aer liber, un mic parc bine amenajat, un laborator digital unde elevii au posibilitatea de a-și dezvolta competențele digitale. În gimnaziu elevii au oportunitatea de a se încadra în diferite activități. De mai mulți ani activează ansamblul de dansuri „Lăstărașii”, care a dus faima și peste hotarele țării. Copiii foarte mult le place și robotica, participând activ la toate competițiile atât raionale, cât și naționale. În gimnaziu mai activează și ansamblul de fete „Sânzâiencele”, care, la fel, participă atât la nivel raional, cât și internațional. Aș putea să menționez un șir lung de activități. Acesta și este principalul punct de legătură pentru copiii din 5 sate vecine.

– Cum reușiți să adaptați metoda de predare în funcție de diversitatea elevilor care provin din 5 sate diferite?

– Diversitatea elevilor care provin din 5 sate din împrejurime este un aspect important și necesită o abordare

flexibilă. Încerc să înțeleg contextul fiecărui elev și să personalizez metodele de predare, pentru a răspunde nevoilor individuale. Este esențial să creezi un mediu incluziv și să promovezi colaborarea. Copiii se adaptează ușor, împrietenindu-se, formează un colectiv unit. E clar că uneori sunt și excepții, când este nevoie de implicare, dar aceasta este menirea unui profesor. În instituție toți copiii devin egali, cu aceleași drepturi și obligațiuni. Bineînțeles, e mult mai ușor să lucrezi cu un contingent de elevi din aceeași localitate decât cu elevi din mai multe sate. Dar ne străduim să facem față tuturor încercărilor.

– Cum reușiți să combinați predarea limbii engleze cu alte materii, precum Educația pentru socializare juridică și Dezvoltarea personală? Care sunt principalele provocări în aceste condiții?

– Combinarea limbii engleze cu alte materii necesită creativitate și planificare atentă. Aici este nevoie de mai multă implicare, de mai multă studiere a noilor materii. Mă informez mai mult pentru a explica elevilor. Încerc să folosesc exemple practice și să integrez tematică juridică și de dezvoltare personală în lecțiile predate. Principalele provocări includ gestionarea timpului și menținerea interesului elevilor. Un profesor studiază toată viața. Cât de mult am cunoaște, tot timpul avem impresia că ceva mai este de învățat.

– În condițiile în care Republica Moldova se confruntă cu problema migrației, cum vedeți rolul școlii în dezvoltarea comunității și în promovarea educației la sate?

– Școala joacă un rol esențial în dezvoltarea comunității prin promovarea valorilor educației și prin oferirea de oportunități de învățare pentru toți copiii, indiferent de contextul lor socioeconomic. Într-o perioadă marcată de migrație, este crucial să oferim sprijin și resurse pentru a menține legătura copiilor cu educația. Bineînțeles că e foarte dificil, dacă copiii rămân pe seama bunelor sau a altor persoane, în timp ce părinții sunt plecați. Deseori copiii caută susținere de la noi, profesorii. Ei au nevoie de sprijinul părinților și noaptea. Desigur, succesele sunt

prezente atunci, când copilul este susținut nu numai de profesor, dar și de părinți.

– Fiind dirigită a clasei a V-a, care, după părerea Dvs., sunt cele mai mari provocări în gestionarea unei astfel de responsabilități? Cum reușiți să creați un mediu armonios și încurajator pentru elevii Dvs.?

– Una dintre cele mai mari provocări este gestionarea diversității personalităților și a nevoilor elevilor. Încerc să creez un mediu armonios prin promovarea respectului reciproc, a cooperării și a empatiei. Este important ca fiecare copil să fie ascultat și încurajat, să își exprime opinia și sentimentele. De fiecare dată când iau dirigenția într-o clasă, am impresia că o fac pentru prima dată. Sentimentele sunt profunde. Orice problemă a unui copil devine problema mea, iar orice trăire a fiecărui copil în parte trece

părinții sunt plecați, copiii sunt triști, iar adeseori scade și interesul lor pentru învățătura.

– Cum vedeți viitorul învățământului în țara noastră și ce schimbări considerați că sunt necesare?

– Viitorul învățământului necesită adaptare continuă la noile tehnologii și nevoi ale societății. Consider că trebuie să investim în formarea profesională a profesorilor, să modernizăm infrastructura școlară și să promovăm metode de predare inovatoare și interactive. Bineînțeles, nu în ultimul rând, remunerarea și aprecierea potrivită a profesorului. Pentru a aduna un salariu cât de cât, un profesor trebuie foarte mult să muncească, să obțină performanțe care cer multă implicare și dedicație. Nu cred că toată lumea înțelege că un profesor cel mai des nu are viață personală, tot timpul studiază, verifică, planifică, se implică și tot așa la infinit. Numai familia vede și suferă în acel moment. Deseori familia, copiii rămân undeva în umbra, deoarece timpul pentru activitățile în care trebuie să ne încădrăm poate să dureze.

– După 35 de ani în educație, ce vă motivează să continuați să predați? Care sunt satisfacțiile profesionale ce Vă țin implicată în activitatea didactică?

– Pasiunea pentru învățare și dorința de a face o diferență în viața elevilor mă motivează să continui să predau. Satisfacțiile profesionale vin din reușitele elevilor, din momentele de descoperire și din recunoștința pe care o primesc din partea comunității. Bineînțeles, trecând prin diferite perioade complicate ale vieții, au fost momente când mă gândeam să cedez în fața greutăților, dar ceva inexplicabil m-a făcut să nu-mi părăsesc țara, să nu-mi părăsesc copiii, ceea ce nu și-a putut permite soțul meu – să stea lângă familie, să vadă cum cresc copiii. Cu salariul meu de profesor și soțul fără un serviciu, nu am fi putut să le oferim copiilor noștri un viitor plin de speranțe (studii, întreținere și toate cele necesare unui copil). Soțul a fost nevoit să plece peste hotare și a fost acel sprijin care m-a ținut lângă copiii noștri și care m-a făcut să rămân aici. Datorită acestui sacrificiu, copiii noștri au făcut studii, s-au realizat în viață și au un viitor. Nu pot să afirm că salariul pe care îl am acum îmi poate oferi multe speranțe, dar ceva mă mai menține aici și viața merge înainte. Zi de zi trăim cu speranța că mâine va fi mai bine.

– Istoria dnei Anjelica Andrițcaia ne arată dedicarea și sacrificiile profesorilor din mediul rural, care, în ciuda dificultăților sociale și economice, reușesc să ofere elevilor nu doar cunoștințe, ci și sprijin emoțional și valori fundamentale. Cu pasiune și răbdare, acești dascăli formează viitorul comunităților, contribuind la educația copiilor din satele Moldovei.

A intervievat

Silvia ȚURCAN

SĂ CREDEM PÂNĂ LA ULTIMA SUFLARE ÎN REÎNTREGIREA NAȚIUNII ROMÂNE

Marele patriot al neamului nostru, Pantelimon Halippa, spunea, franc și hotărât: „*Vrăjmașii noștri stau la hotare - vrăjmași câtă frunză și iarbă, la spatele nostru și înăuntrul țării noastre, dar cei mai mari dușmani sunt în mijlocul nostru. Acesta este neunierea! Frații mei, biruțiți acest strașnic dușman și noi vom birui totul!*”.

Începând cu 1990, 1 Decembrie este Ziua Națională a României și unul dintre cele 4 simboluri ale țării (pe lângă drapel, imn și stemă). Semnificația istorică a acestei zile o regăsim în Marea Adunare Națională de la Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918, eveniment major care a însemnat desăvârșirea statului național român, realizată prin unirea provinciilor românești. Pentru toți cei care simt și gândesc românește, Marea Unire înseamnă: - credința că toată suflarea românească trebuie să trăiască împreună, într-un singur stat, România; - efortul susținut al românilor, de-a lungul timpului, de a nu uita că sunt români; - năzuința românilor de a înfăptui Marea Unire, avută de-a lungul secolelor, indiferent de vicisitudinile istoriei; - tenacitatea liderilor și a elitelor românești care au depus eforturile necesare ca Unirea să devină realitate; - eroismul și jertfa celor fără de care visul nostru de veacuri nu ar fi fost posibil; - nesupunerea românilor în fața imperiilor vremelnice care i-au afectat interesele și neacceptarea unei sorți potrivnice; - ambiția românilor de a rămâne împreună și după mai bine de 100 de ani de la Marea Unire; - rațiunea românilor de a căuta în permanență cele mai bune împrejurări pentru concretizarea aspirațiilor legitime și valorificarea acestor ocazii.

Îmbucurătoare știrea de ultimă oră: Consiliul Uniunii Europene a votat lansarea negocierilor de aderare a R. Moldova la Uniunea Europeană. În contextul acestei decizii, Președinta Maia Sandu a îndemnat cetățenii țării, să se bucură cu toții împreună de un pas istoric pentru destinul țării. Am reușit să obținem încrederea Uniunii Europene, am păstrat unitatea și am muncit cu toții foarte mult pentru ca Moldova să câștige șansa unui viitor mai bun pentru toți cetățenii. Rezultatul eforturilor comune ale conducătorilor de la Chișinău și București de a continua calea spre UE, de a construi noi poduri ce leagă cele două maluri ale Prutului, interconectarea infrastructurii - cel mai rapid și mai eficient pas de apropiere de UE. Or, dacă în perioada interbelică am avut 27 de poduri peste Prut, actualmente au mai rămas... doar 3-4 poduri funcționale. Interconectarea RM cu România este interconectarea cu UE. Nu putem vorbi despre integrare în UE dacă nu ne interconectăm prin poduri, drumuri, căi ferate, porturi. E obligația celor 2 Guverne să asigure edificarea a mai multe

poduri peste Prut, modernizarea celor existente.

România a fost și rămâne alături de Republica Moldova și va continua să sprijine aderarea sa la UE, reziliența RM, siguranța și prosperitatea cetățenilor săi, au declarat, cu diferite ocazii, Președintele României, Klaus Iohannis, Premierul Marcel Ciolacu: „România va finanța proiectele prioritare, în baza Acordului dintre cele două Guverne, privind implementarea programului de asistență tehnică și financiară nerambursabilă în valoare de 100 mil. de euro. Fondurile din primă tranșă au fost direcționate către achiziționarea de microbuze pentru transportul școlar și către proiecte de infrastructură și dezvoltare locală”. Aceste întâlniri, întreveneri dintre conducătorii României și ai RM, discursurile optimiste, consistente și consecvente ale deputaților români în Parlamentul UE, declarațiile pragmatice, pline de optimism, de dragoste pentru românii din Basarabia mi-au răscolit sufletul, mi-au răvășit amintirile plăcute, pe care, cu diverse ocazii, le-am avut cu frații de peste Prut.

Îmi amintesc cu plăcere de întâlnirea la Filipeni, Leova, de acum câțiva ani, cu oameni de cultură din satul Lipoveț, județul Vaslui, în cadrul proiectului comun „Cultură fără frontiere”. Am legat atunci, spontan, o prietenie cu Dorin Pânzaru, învățător din Lipoveț, dar și om de cultură, cu un suflet deosebit, ziarist și poet talentat, cu har dumnezeiesc. Am stat atunci îndelung de vorbă cu dumnealui, având ambii impresia că ne cunoaștem de o viață, doar că, pur și simplu, am fost nevoiți să stăm departe unul de altul o perioadă de vreme. „Am venit la Filipeni, cu acest proiect, îmi spunea Dorin Pânzaru, recunosc, cu o teama de necunoscut, dar și cu o mie de speranțe că obiectivul de a lega punți sufletești de colaborare între cele două comunități va fi îndeplinit până la capăt și că le vom duce fraților din Basarabia speranța de mai bine, de mai frumos. Cea mai ciudată senzație, pe care o simți o singură dată în viață, a fost la trecerea frontierei când, deși controlul se făcea în limba română, eram totuși într-o „țară străină” - Republica Moldova. N-am știut ce să-i răspund fetiței mele de 8 ani (pe atunci), când m-a întrebat uimită: „**Tată, dar aici se vorbește românește! De ce spui că mergem într-o țară străină!**” Niciodată n-o să-i pot răspunde! Am mers cu acea întrebare, cu acel gol în suflet multă vreme. Dar mi l-au umplut basarabeni/moldovenii cu ospitalitatea și zâmbetul lor, cu sufletul lor larg deschis ce se simte în vorbă și în purtare, îl sesizezi și în cel mai mic fir de iarbă, la orice pas. Pământurile!.. Da, pământurile acelea mănoase, pentru care s-au bătut atâția împărați, pe care „Cu cetății de piatră/Ștefan le-a păzit”, se întindeau domol, așteptând, parcă, zâmbetul țaranului în dimi-

nețile înrouate și sufletul împăcat în fapt de seară...

Satul Filipeni de prin părțile Leovei! Așezat undeva, departe, unde s-au păstrat indelețnicirile populare, spiritul tradițional. Parcă se mai auzeau tropotele copitelor cailor lui Ștefan care zbură din cuibul său de vulturi de la Suceava să alunge trufia păgânismului. Bucatele?! Ce bucate!... Pâinea lui Dumnezeu! Vinul? Mai dulce și mai gustos n-am gustat nicăieri! Și faimoasa școală din sat, unde am simțit cu adevărat că este unul din pilonii de rezistență ce au reușit să păstreze graiul românesc, tradițiile, datinile străbune. Și copiii, împreună cu ai lor dascăli, în fața cărora mă închin cu pioșenie, pentru dragostea de profesie, au lăsat o parte din sufletele lor peste tot prin sălile de clase, pe pereți, pe holuri. Ciudat...sau poate nu? Ne simțeam acasă! Nu știu de ce, nici acum nu realizez, nimeni nu-mi poate da un răspuns. Poate asemănarea locurilor

ne făcea să simțim așa, poate sufletele calde ale oamenilor, poate graiul dulce în care „pâinea” era pâine; „frunza era frunză”; „Eminescu era Eminescu” - cuvinte înțelese din inimă, fără sprijinul vreunui translator. Poate că pașii destinului nu mă vor mai purta prin acele locuri, poate că Prutul (nu dea Domnul!) va mai fi, fără să știe, apa despărțirii noastre, dar un lucru este sigur: jumătate din inima mea a rămas acolo, pe acele meleaguri îmbibate de sudoarea frunții țaranului, de mustul amar al nucilor, de vioara tristă ce va cânta veșnica Doină a apelor...Mă întrebam: „De ce atâția nuci, de ce atâta busuioc, dar și pelin prin toată Basarabia?” Știam că e un cod secret. Am încercat să-l descifrez. Poate că amărăciunea frunzei de nuc, a pelinului, cele două firicele magice de busuioc sunt gustul robiei, arătat nouă, celor veniți de peste Prut, ca să înțelegem cât de scump este cuvântul „acasă”. Am și acum în fața ochilor două versuri pe care le-am văzut scrise în școala din Filipeni: „*Atât mi-e de-ajuns pentru trai: O țară, o casă, un grai!*”. Două versuri în care acei oameni, moldovenii mei, au concentrat toată esența verbului „a fi” pe acest pământ. Și ce e mai scump pentru un român decât țara, casa, graiul? Țara pentru care mulți au murit la datorie; casa

în care omenia este regină, graiul în care am învățat să ne spunem rugăciunea la cina cea de taină, când Irozii și Pilații lumii au pus la cale răstignirea unui neam, au dus în Siberii de gheață sute și mii de basarabeni! Priveam trecătorii ce se uitau cu atenție la noi. Mă întrebau, curiosi, de unde sunt. Vedeam cum le străluceau ochii de bucurie, ca două flăcări divine ce se aprind de Înviere, la auzul răspunsului: „*Din România!*”. Deodată simțeam cum acele licăriri păleau și cum glasurile li se stingeau spunând: „*Ce bine-i de voi! Poate o fi și pentru noi mai bine!*”. Și se duceau domol, cuminiți în drumul lor, cu ochii în pământ, ca apa tristă a Nistrului. Da, Nistrul ce ascunde în undele lui mute atâta zbucium, dar și obuze, speranțe, umbre, încleștare. Parcă îmi sună în urechi versurile lui Eminescu: „*De la Nistru până la Tisa/Tot românul plânsu-mi-s-a...*”. Am aflat aici și legenda satului Filipeni, atestat documentar în data

alte sate, pe care le-am vizitat, continua Pânzaru, rămase semețe în fața istoriei de neclintit, asemenea voievozilor care le-au păzit porțile. Parcă fiecare ungher încerca să-mi atragă atenția și să-mi spună despre cutare bătălie, despre mândria că a fost atins de copitele calului domnitorului cutare, fiecare crenel vroia să-mi povestească poate câți arcași moldoveni a apărut de săgețile otrăvite ale vitregiilor vremurilor. Și oamenii...Ce oameni! Oamenii aceștia erau parcă glasul Cetății de scaun a lui Ștefan, spiritul ei. Parcă toate sufletele trecute în lumea celor drepti și care au scris istoria pe acele meleaguri se îngământău pe buzele lor, să le ascultăm. Și Prutul... Parcă nu vroia să mai curgă, nu vroia, cu apa lui, să despartă inimi ce bat la fel. Mi se părea că am zărit în undele lui timide și rușinate vino-văția oamenilor, pe care și-o asumase, s-o ascundă în adâncuri și s-o poarte de la izvor la vărsare, ca pe un drum al crucii, osândit de Irozii și Pilații lumii la veșnică Golgotă. Am auzit și pe aici replici cum că ideea Unirii e una depășită, contravine nu știu căror acte normative ș.a. Și mă gândesc: dacă această idee e una depășită, de ce nu au renunțat, să zicem, la ea nemții? Sau ei nu sunt parte a Europei, nu cad sub incidența Tratatului de la Helsinki? Ori nu vor binele Europei?..

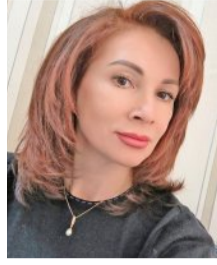
...Tăcu Dorin Pânzaru, tăceam amândoi. Cugetam asupra celor mărturisite de el și m-am prins, involuntar, asupra gândului că nimeni, niciodată, nu ne va mai putea desparte. Dar pentru aceasta este neapărat, urgent, nevoie de purces la treabă, de făcut poduri de piatră peste Prut, de stabilit relații economice, pragmatice dintre cele două maluri. Nu mai avem ce aștepta, este problema noastră și nouă ne revine responsabilitatea s-o soluționăm, să urmărim cu consecvență cursul spre aderare la Uniunea Europeană, promovată cu perseverență de actuala guvernare a R.Moldova.

Mi-am amintit atunci de mărturisirile ex-cancelarului german, Angela Merkel, dintr-un interviu, că „s-a gândit de multe ori să fugă din fosta RDG, comunistă”, dar că a renunțat pentru că nu a dorit să-și părăsească familia și prietenii. Merkel avea veri și mătușe din partea mamei care trăiau în fosta Germanie de Vest și cu care, însă, nu avea voie să se întâlnească, să vorbească! Iată, însă, că istoria a demonstrat încă o dată că un popor nu poate fi tăiat - la dorința sau porunca cuiva! - în două; mai devreme sau mai târziu lucrurile vor reveni la normal, căci, vine vorba, sângele apă nu se face, frăția, ca și lumina, nu poate rămâne ascunsă! Vă mai amintiți versurile cântecului „*Dorul Basarabiei?*”: „...Să urc Carpații pe culme/Ca să-mi strig frații pe nume/Să le spun, cântând în horă:/Basarabia vi-i soră!/N-o lăsați pradă la unii/ Că plâng în pământ străbunii!

Ion DOMENCO

Роль учителя в адаптации первоклассников к школе

Адаптация первоклассников — это важный и многогранный процесс, который требует от учителя не только педагогических знаний, но и внимательности, чуткости, способности создать комфортную атмосферу для каждого ученика. В этой статье будут рассмотрены ключевые аспекты роли учителя в процессе адаптации и предложены практические упражнения для каждого этапа.

Наталья КАЧУРОВСКАЯ,
психолог,
1 дидактическая степень,
ПОУ ТП им. Димитрия Кантемира,
мун. Кишинэу

I. Эмоциональная поддержка первоклассников. Задачи:

- Снижение стресса и тревожности;
- Формирование чувства безопасности и уверенности у детей;
- Развитие позитивной самооценки у каждого ученика.

Первоклассники приходят в школу с разными переживаниями и ожиданиями. Для многих из них это первое столкновение с формальной учебной, новой социальной средой и требованиями. Важнейшей задачей учителя в этот период является создание эмоционально благоприятной обстановки, в которой ребенок будет чувствовать себя в безопасности. Поддержка со стороны учителя помогает детям преодолеть страхи и тревоги, такие как боязнь ошибок или неудач, опасения по поводу одиночества или отверженности.

Практические упражнения:

- **«Знакомство с классом» (первая неделя)**
Каждый ребенок по очереди представляет себя в группе, рассказывая не только имя, но и что-то интересное о себе, например, что он любит делать, какое у него хобби. После каждой презентации учитель и другие дети могут задавать вопросы, создавая атмосферу уважения и интереса.
- **«Мой хороший день»**
В конце каждого дня проводите «круг эмоций», где каждый ребенок делится, что ему по-

нравилось, что огорчило, а что вызвало радость. Это помогает детям выразить свои чувства и учит их справляться с эмоциями.

II. Социальная адаптация. Задачи:

- Развитие навыков общения;
 - Формирование уважения и понимания между детьми;
 - Преодоление конфликтов и развитие эмпатии.
- Кроме учебной нагрузки, первоклассники сталкиваются с необходимостью налаживания взаимоотношений с одноклассниками, учителем и другими школьными сотрудниками. Учитель играет ключевую роль в формировании культуры общения в классе. Он помогает детям научиться работать в группе, уважать личное пространство других, слушать и понимать друг друга. Очень важным аспектом является работа с конфликтами. Учитель должен быть готов решать возникающие споры и недоразумения между детьми, учить их конструктивному решению проблем, развитию эмпатии и толерантности.

Практические упражнения:

- **«Друзья»**
Разделите детей на пары или группы и предложите им выполнить задание вместе, например, построить башню из кубиков, решить простую задачу или сделать поделку. После выполнения задания попросите детей рассказать, как они работали в команде,

что им было трудно, а что — интересно.

2. «Слышу, понимаю, решаю»

Смоделируйте ситуации конфликтов (например, кто-то забрал игрушку или нарушил правило). Попросите детей по очереди выслушать сторону противника, выразить свои чувства и предложить решение конфликта. Это упражнение учит детей уважать мнение других и искать компромиссы.

III. Формирование учебных навыков. Задачи:

- Обучение основным учебным навыкам (внимание, усидчивость, выполнение заданий);
 - Развитие навыков самоорганизации;
 - Прививание привычки работать в соответствии с учебным распорядком.
- Адаптация к школьным требованиям не ограничивается только эмоциональным комфортом. Ребенок должен быстро научиться соблюдать школьные правила, организовывать свое время, выполнять задания. Важно, чтобы учитель не только обучал детей предмету, но и помогал им развивать навыки самоорганизации, ответственности и внимательности.

Первые школьные дни — это время формирования базовых учебных привычек, таких как правильное сидение за партой, умение слушать и следовать инструкциям, а также грамотное распределение времени. У учителя есть уникальная возможность помочь каждому ребенку освоиться в новых условиях, начиная с простых вещей, таких как учёт времени на выполнение задания, и заканчивая более сложными процессами, например, ведением тетрадей и использованием учебных материалов.

Практические упражнения:

- **«Тайм-менеджмент для детей»**
Используйте песочные часы или таймер для ограничения времени на выполнение задания. Например, предложите детям за 5 минут закончить рисование или написать несколько букв. Постепенно увеличивайте время

и объясняйте важность умения управлять временем.

• «Учёная рука»

Во время выполнения задания предложите детям поочередно быть «учёными руками». Один ученик выполняет задание, остальные внимательно наблюдают, исправляют ошибки и делятся, что можно улучшить в выполнении. Это упражнение помогает детям научиться концентрироваться на процессе и работать в группе.

IV. Индивидуальный подход к каждому ребенку. Задачи:

- Обнаружение и учет индивидуальных особенностей детей;
- Поддержка в решении личных трудностей;
- Содействие личностному и учебному росту каждого ученика.

В классе первоклассников всегда есть дети с разными уровнями подготовки и темпераментами. Некоторые дети могут быстрее осваиваться в школе, в то время как другим требуется больше времени и внимания. Важно учитывать особенности каждого ребенка, будь то его склонности к рисованию, математике или чтению, а также учитывать возможные трудности, такие как проблемы с концентрацией внимания или трудности в социализации. Чем раньше учитель заметит проблему, тем легче будет ее решить.

Практические упражнения:

- **Индивидуальная беседа «Я и школа»**
Проводите индивидуальные беседы с каждым учеником, спрашивая, как он себя чувствует в школе, что ему нравится, что вызывает трудности. Это поможет вам лучше понять переживания ребенка и определить, что требует дополнительного внимания.
- **Планирование успеха**
Совместно с детьми создайте индивидуальные планы на учебную неделю. Дайте каждому ребенку возможность выбрать, что он хочет улучшить или чему научиться. Поддерживайте их в

достижении этих целей, постепенно увеличивая их сложность.

V. Взаимодействие с родителями. Задачи:

- Сотрудничество с родителями для создания единой образовательной среды;
 - Поддержка в решении проблем адаптации дома;
 - Регулярная коммуникация для мониторинга прогресса.
- Адаптация первоклассника невозможна без тесного взаимодействия учителя с родителями. В начале учебного года учитель должен активно работать с родителями, рассказывая им о процессе адаптации и необходимости поддержки ребенка дома. Регулярные встречи с родителями, участие в родительских собраниях и информирование о ходе обучения помогают создать единую образовательную среду для ребенка.

Практические советы:

- Регулярно проводите родительские собрания и индивидуальные встречи с родителями;
- Создайте «папку успеха», куда можно помещать работы детей, достижения, а также информацию о важности домашней работы;
- Поддерживайте контакт с родителями, делитесь успехами и трудностями ребенка, давая рекомендации по поддержке в домашних условиях.

Заключение

Роль учителя в адаптации первоклассников к школе огромна, и его задача — не только передавать знания, но и создавать пространство для эмоционального комфорта, развития социальных навыков и учебных привычек. Важно, чтобы учитель был не только наставником, но и поддерживающим другом, готовым в любой момент помочь своему ученику справиться с трудностями и адаптироваться к новым условиям. С помощью различных упражнений и практик учитель может эффективно поддержать детей в этот важный период, сделав переход в школьную жизнь более мягким и успешным.

Au fost inaugurate laboratoarele școlare din cadrul Complexului Educațional STEAM

La 29 noiembrie 2024 Primăria Municipiului Chișinău a marcat inaugurarea unor laboratoare moderne de chimie, biologie și fizică în cadrul Complexului Educațional STEAM, cu scopul de a îmbunătăți educația științifică a elevilor instituției. Aceste laboratoare sunt dotate cu echipamente performante, esențiale pentru aprofundarea cunoștințelor în domeniul științelor exacte, și oferă un mediu de învățare inovator, destinat să susțină formarea unei noi generații de profesioniști în domeniu.

Evenimentul a fost onorat de prezența oficialităților locale, printre care viceprimarul de ramură, Angela Cutasevici, șeful adjunct al Direcției Gene-

rale Educație, Tineret și Sport, Andrei Pavaloi, șefa Direcției educație din sectorul Centru, Natalia Străjescu, și pretorul sectorului Centru, Vlad Hîncu, care au subliniat importanța accesului elevilor la resurse educaționale moderne, care contribuie la dezvoltarea unui învățământ de calitate.

Laboratoarele de chimie și biologie au fost echipate cu ajutorul Fundației pentru dezvoltarea și susținerea inițiativelor so-

ciale „ALT”, în timp ce laboratorul de fizică a fost posibil datorită sprijinului Fundației „Woman Moldova”. Aceste investiții permit elevilor să exploreze concepte științifice prin experimen-

te interactive, contribuind la stimularea curiozității și creativității acestora.

Deschiderea acestor laboratoare reprezintă un pas important în îmbunătățirea educației

științifice în Chișinău, oferind celor 250 de elevi ai Complexului Educațional STEAM un mediu de studiu modern, sprijinit de 28 de cadre didactice.

„A călători înseamnă a crește. Este marea aventură care lasă urme în suflet”

Marc Thiercelin

Acest articol ar avea meni-
Area de a vorbi în detaliu
despre marea plăcere de a ne
afla printre invitați, despre
posibilitatea de a călători
într-un mijloc de transport
confortabil, oferit de către
organizatori, la fel ca și des-
pre cazarea într-un hotel lu-
xos, servirea unor mese deli-
cioase etc.

Mariana MULEAVIN,
profesoară de limba franceză,
compania „Pentalog”, CHI

Dar sunt lucruri mult mai
prețioase, pe care ni le-au oferit
sponsorii acestei escape-
de – rețeaua de licee Lumina
(București), Spectrum (Constanța)
și Orizont (Chișinău), precum și
organizatorii, în persoana domnu-
lui Halil Serrac și a doamnei Ana
Onică, președinta Cenaclului lite-
rar-artistic „Vocea Generațiilor”.

Petrecând mai mult timp im-
preună pe un drum lung, lumea
obosește, măștile cad, și se creează
o comunitate în care fiecare, mai
devreme sau mai târziu, ia cuvân-
tul și reacționează în mod diferit.
Așa s-a întâmplat și de data aceas-
ta. Opt ore până la București, apoi
drumul spre Constanța și cel de
întoarcere la Chișinău, împreună
cu activitățile propuse, ne-au
permis să devenim o mică familie,
compusă din reprezentanți ai di-
feritelor generații – copii și adulți
de vârste diferite. Profesor, poet,
scriitor, redactor de ziar, bibliote-
cară, student, doctor conferențiar
– iată din ce „ținuturi” ne-am
adunat. Dar ceea ce ne unea pe

toți era creația, literatura, dorința
de a descoperi noul și, mai ales,
cultura.

La început, speriați de distanță
și de cheltuieli, am refuzat să tră-
im această experiență, dar apoi
tentațiile cu nume promițătoare
– o plimbare prin Bucureștiul
autumnal, Constanța și Marea
Neagră – și ultimul punct atrac-
tiv, dar cel mai valoros, întâlniri
multiple cu personalități de vază
din învățământ, ne-au convins:
Plecăm!

Revenind la componența gru-
pului, țin neapărat să vorbesc des-
pre faptul că am călătorit cu trei
copii de vârste diferite. Însă ceea
ce ne-a frapat pe toți a fost com-
portamentul lor, asemănător cu
cel al unor adulți educați. Și nu
este vorba despre telefoane, ale
cărora ecrane i-ar fi ținut cumi-
nți – nu, nu i-am văzut astfel –, ci
despre modul lor de a comunica
cu toți, dorința de a oferi ajutor și
de a cânta piese necunoscute al-
turi de oameni necunoscuți! Ce

trezeau acei copii era plăcerea de
a-i cuprinde împreună cu mama
lor iubitoare, tacticoasă, deschisă
și tatăl lor înțelept și atent! Doar
admirație și respect pentru familia
Serrac!

În cadrul acestei vizite am avut
posibilitatea de a cunoaște și alte
persoane deosebite – directori de
licee, managerul Cafenelei Cultu-
rale și colegul său, profesori – toți
de origine turcă. Ne-a impresionat
limba română pe care o cunosc
și o vorbesc atât de bine, lumina
din ochii lor atunci când vorbeau
despre munca pe care o fac zilnic,
atenția pe care ne-au oferit-o într-
o zi de odihnă și, în mod special,
discursurile lor referitoare la valo-
rile internaționale.

Țin să afirm că nu sunt doar
cuvinte frumoase, ci, cu siguranță,
gândurile lor au fost trăite și veri-
ficate de dumnealor timp de zeci

de ani, în colaborarea zilnică cu
copii și părinți din întreaga lume,
cu moduri de a trăi și de a gândi
complet diferite! Eforturile lor au
dat roade bogate – reușita elevilor
lor. Ne-a bucurat la fel un mo-
ment care vorbește despre adevă-
ratul umanism: am fost surprinși
să vedem câteva femei turce care
fluturau cu entuziasm drapelul
Republicii Moldova, în susținerea
participanților moldoveni la *Fes-
tivalul Internațional de Limbă și
Cultură „Four Seasons”*.

Festivalul Culorilor este
un eveniment anual, care se
desfășoară la București, la care
participă elevi din diferite țări,
evoluând pe scenă cu cântec și
dans. Țara noastră a fost reprezen-
tată de o elevă care a interpretat
piesa „Hora din Moldova”.

Dacă drumul spre București
a fost câmpul de luptă al unor

dezbateri despre parcursul unui
poet sau scriitor în drumul său
spre public, despre metodele de
promovare, tendințele actuale
în poezie și valoarea lor, cel spre
Constanța ne-a oferit un cadou
deosebit – descoperirea celor ce
ne erau alături – a unor persoane
unice, de la care ne-am îmbogățit
mult spiritual. Doamna Valentina
Ciobanu, bibliotecară și membră a
Asociației Victimelor Regimului
Totalitar Comunist „Vadim Piro-
gan”, și domnul Constantin Rota-
ru, redactor-șef al ziarului *Gazeta
Satelor*, ne-au dezvăluit viața și
soarta copiilor deportați, ei înșiși
fiind născuți în Rusia, în familii
deportate. A fost nespuse de prețios
să aflăm detalii surprinzătoare, pe
care nu le cunoșteam!

Doamna Veronica Grozova
și domnul Vitalie Găiceanu ne-a
purtat frumos în lumea poeziei
lor, iar doamna Victoria Fonari,
doctor, conferențiar universitar,
ne-a surprins prin arta frumoasă
de a reprezenta țara, fiind un mo-
del de diplomatie și inteligență.

Ceea ce a încununat întreaga
experiență pe tot parcursul său a
fost muzica! Câtă plăcere am avut
să ne delectăm cu ea la festival,
în cadrul vizitelor cu chitara și
microfonul, și să cântăm, practic,
tot drumul împreună, cântecele
îndrăgite!

Sunt recunoscătoare organi-
zatorilor și participanților pentru
această experiență minunată!

Proiectul „Predare mai bună pentru un viitor mai bun”: relevanță, experiențe, sinteze

CONFERINȚĂ INTERNAȚIONALĂ DE TOTALIZARE
(MOLDOVA, ARMENIA, GEORGIA, ELVEȚIA)

În perioada 21-26 noiem-
brie 2024, colaboratorii
UPSC, dr., conf. univ. Tatiana
Verdeș și dr., conf. univ. An-
gela Teleman – experți
naționali în cadrul Proiec-
tului Internațional „Predare
mai bună pentru un viitor mai
bun” (BTBF), inițiat de că-
tre Departamentul Proiecte
Internaționale în Educație
al Universității de Forma-
re a Profesorilor din Zurich,
împreună cu Marin Dolința,
coordonator național al
proiectului, au reprezentat
R. Moldova la Conferința de
totalizare desfășurată în Ere-
van, Armenia.

ce „Khachatur Abovian” din /
Erevan; Corinna Borer, mana-
ger de proiect BTBF, Universita-
tea din Zurich, Elveția; experți în
educație din 4 țări (Elveția, Ar-
menia, Georgia, Moldova); pro-
fesori universitari, cadre didacti-
ce din învățământul general (Ar-
menia) și alte persoane intere-
sate, cercetători, reprezentanții
ONG-urilor etc.

Obiectivul principal al
evenimentului a fost schim-
bul de bune practici în im-
plementarea resurselor
BTBF și consolidarea cola-
borării transfrontaliere în-
tre instituțiile implicate în
proiect. În cadrul vizitei,
delegația R. Moldova a pre-
zentat în ședință plenară re-
zultatele UPSC în cadrul
Proiectului BTBF, a partici-
pat la atelierile dedicate efi-
cientizării procesului in-
structiv-educativ și a vizitat
unitățile de învățământ par-
tenere din Armenia și Geor-
gia, pentru a observa aplicarea
practicilor inovatoare, relevanța
implementării metodologiilor
moderne de predare și adaptarea
acestora la specificul național al
fiecărei țări.

Proiectul „Predare mai bună
pentru un viitor mai bun” a de-
monstrat, prin activitățile și re-
zultatele sale, importanța dezvoltării

competențelor profesiona-
le ale cadrelor didactice prin in-
struirea profesorilor în utilizarea
strategiilor interactive și perso-
nalizate de predare, prin introduce-
rea metodelor pedagogice baza-
te pe colaborare, gândire critică
și învățare activă. Reprezentanții
R. Moldova, prin participarea lor
activă la conferință, au consolidat
poziția țării noastre ca partener
valoros în proiecte educaționale
internaționale, proiectul „Preda-

re mai bună pentru un viitor mai
bun” contribuind la formarea
unor generații mai bine pregătite
pentru provocările viitorului.

Proiectul „Predare mai bună
pentru un viitor mai bun” a pus
accent pe colaborare, inovare și
adaptabilitate, devenind o platfor-
mă solidă pentru a continua mo-
dernizarea sistemului educațional
și pentru a sprijini profesorii uni-
versitari, cadrele didactice, mento-
rii, studenții în adoptarea practici-
lor de predare inovatoare.

La conferință au partici-
pat reprezentanții ofici-
ali Araksia Svajyan, vicemi-
nistrul al Educației, Cercetării,
Culturii și Sportului din Ar-
menia; Srubhi Gevorgyan, rec-
torul Universității Pedagogi-

Scriitorul care a venerat pedagogii de la sate

A trecut ceva timp de când, în luna octombrie, am marcat cu toții Ziua Profesională a Pedagogului. Mi-am amintit de acest eveniment zilele acestea, când am revenit la creația regretatului scriitor Liviu Damian, cu ocazia recentei ședințe a clubului de cititori „Lectură generoasă” din cadrul bibliotecii „Transilvania” din capitală.

Consider că acest poet și eselist, de rând cu alți scriitori din generația sa, în ultimii ani pe nedrept a nimerit într-un con de umbră, adică de uitare. Țara noastră trece prin mai multe transformări și crize, dar e cazul să conștientizăm faptul că orice criză, implicit cea economică, pornește și din lipsa de educație, din lipsa celor șapte ani de acasă. Indiscutabil, temelia formării unei personalități, a unui cetățean responsabil de aici pornește - din familie, grădiniță, gimnaziu sau liceu. Așa că ar fi cazul să acordăm o mai mare atenție pedagogilor, mai ales celor de la sate. La această concluzie am ajuns și

după ce recent am redescoperit creația poetului și eseistului Liviu Damian. Pentru că dacă despre poezia lui s-a mai scris, despre eseurile și dialogurile lui - mai puțin. Evident, o parte din lucrările sale poartă amprenta timpului în care a trăit, dar consider că mulți dintre cititori, mai ales cei din generația tânără, vor găsi pagini luminoase, pline de pioșenie despre pedagogii de la sate. Cum ar fi în eseu „Un buchet de crizanteme”. Poetul, în cazul dat, eseistul Liviu Damian vine cu un elogiu, putem zice un poem în proză, dedicat învățătorilor de la sate, problemelor cu care se confruntă aceștia: „Crizantemele,

aceste flori albe - ca urma creței pe tabla cea neagră. Crizantemele, această frumusețe severă și apropiată sufletului meu, ca și caligrafia Dumitale. Unde să așez acest buchet? La pragul școlii? Mă tem că se va pierde între zecile de buchete aduse de elevi în acest miez de toamnă mănoasă. Acasă, pe masa de lucru? Dar, de obicei, ajungi atât de târziu acasă și ai atât de puțin timp liber, și ești oboșit, încât... mă tem, că ai putea să nu le vezi nici acolo. Mă voi opri undeva la marginea satului, la

răscrucea drumurilor, acolo unde de-atâtea ori ți-ai petrecut elevii, când plecau departe. Crizantemele, aceste flori de toamnă, le voi ridica în cumpăna unei fântâni și va sta buchetul cu imaginea în oglinda izvoarelor, cu aromele risipite prin ceruri, cu petalele scuturate la pământ...”

Tot aici poetul subliniază importanța activității pedagogului în mediul rural, rostul lui: „Într-un fel, munca învățătorului e anonimă. Fiindcă rodul acestei munci se vede abia prin alte roade, peste mulți ani, uneori pe alte depărtate meleaguri. Dar, în același timp, această muncă este văzută, fiindcă e făcută în văzul tuturor, greșelile nu le poți ascunde, lipsa de vocație nu o poți camufla... Le-aș dori acelor din jurul Dumitale, copii și părinți, colegi și prieteni, o mai multă înțelegere a neobișnuitei tale munci, pe care o faci. Muncă de creație, aș zice eu. Ca orișicare muncă de acest fel, ea se înfăptuiește numai prin arderea totală a creatorului. Și, deci, să nu

consumăm nervii învățătorului cu șicane mărunte, cu treburi, pe care ar putea să le facă altcineva. Să-i păzim voia bună, să-i acordăm încrederea și bunăvoința noastră acestui mesager al înemuririi spirituale care ești Dumneata, învățător al meu și al copiilor mei.

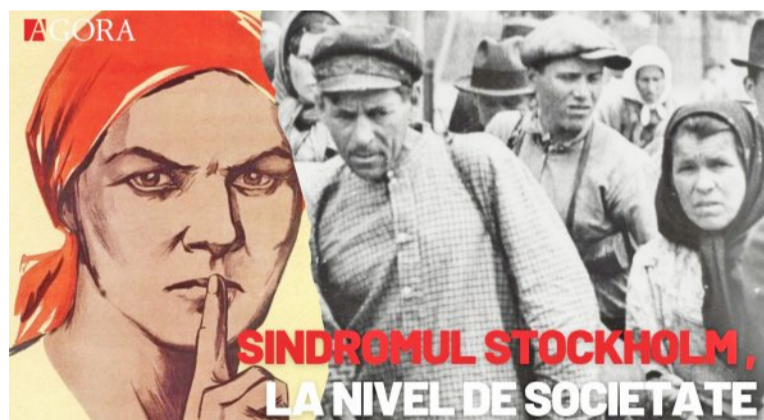
Din cumpăna fântâni, de sub soarele sau ploile toamnei, ți se închină adânc buchetul meu de crizanteme. 1973, octombrie”.

Iar în volumul „Coroana de umbră” (1982) am remarcat poemul „Învățătorii de la sate”: „Mă rog de învățători /acei zidiți între caiete./Mă rog de voi, băieți și fete/ ce-i necăjiți de multe ori.../Au sclipit cum au putut/ bani pentru-o carte sau o hartă/ pentru-un album ce-a încăput celebre opere de artă.../au ars, s-au dăruit de tot / dacă nu toți - majoritatea/ mergând cu satul cot la cot/ topindu-și primii sănătatea./ Le-aduc o floare în pridvor ca o lumină-ntârziată/ și îmbrățișez - cu viața toată - / ripsa sufletului lor”.

Andrei VIZIRU

PRESA ROMÂNEASCĂ ÎN COMUNISM

În perioada comunistă, presa din țările blocului socialist, inclusiv în România, a creat o realitate paralelă, încercând să ascundă realitatea din interiorul statului de la acea vreme, concluzionăm după lecturarea volumului „Presa românească în comunism” (coordonator - dr.Cătălin Negoită). Volumul analizează profund modul în care a involuat presa din spațiul românesc după ocuparea țărilor europene de către Armata Roșie (1944) și după instalarea în România, Polonia, Ungaria, Bulgaria, Cehoslovacia și o parte a Germaniei a guvernelor pro-Kremlin, adică, comuniste. Sunt aduse în atenție perioadele comunismului românesc, cu influențele lor în toate mijloacele mass-media. Astfel că, în doar câțiva ani postbelici, jurnalistul din acest spațiu se transformă într-un birocrat docil. Presa nu mai era preocupată de adevăr, ci de „fardarea minciunii”, care este caracteristică României comuniste (perioada de dictatură comunistă în România între 1947 și 1989). Este cunoscut că, după 1944, ideologia Moscovei au făcut presiuni pentru includerea în guvernele postbelice ale României a unor reprezentanți ai Partidului Comunist din România, recent reintrat în legalitate, în vreme ce liderii necomuniști erau eliminați în mod constant din viața politică. În scurt timp, epoca de aur a reprezentat pentru gazetarii români o îngrădire a libertății de exprimare. Criticul literar Mircea Zăciu a denumit acea perioadă „deceniul satanic” (1980-1989), când cultul personalității lui Ceaușescu a atins cele mai înalte culmi, iar din punctul de vedere al presei - un imens pas înapoi, o devalorizare aproape totală a condiției jurnalistului din România. Trecerea de la comunismul „liberal” la cultul

personalității s-a produs treptat, procesul începând în 1971, după ce Ceaușescu a făcut o vizită în China și Coreea, de unde a venit cu idei pentru „a schimba” România. Dictatorul a fost impresionat de „noua revoluție culturală” chineză din epoca lui Mao Zedong și de puternicul cult al personalității din epoca lui Kim Ir Sen în Coreea de Nord. Legea presei adoptată în 1974 a subordonat în totalitate presa liderilor marxism-leninismului, toate instituțiile mass-media având sarcina de „a depune eforturi pentru îndeplinirea politicii interne și externe a PCR”.

Salutabil faptul, menționează Cătălin Negoită în Cuvânt înainte, că volumul în cauză analizează cele mai diverse teme din arealul media în perioada comunistă: presa centrală și cea regională, presa culturală, cea studențească, cea a minorităților („naționalităților conlocuitoare” din România - maghiari, germani, evrei), publicațiile editate de comunitățile românești din afara granițelor actuale ale țării (RSF Iugoslavia, RP Ungară, RSSM și RSS Ucraineană), presa regimului de la București destinată exilului românesc, condiția jurnalistului în comunism, jurnaliști de succes ai acelei perioade, publicitatea în media comunistă etc.

re despre „strangularea” presei neoloiale regimului stalinist, dovadă fiind și afirmațiile: „Odată cu reinstaurarea regimului comunist, în 1944, una dintre prioritățile activității propagandistice a devenit campania antiromânească, noua administrație declanșând o revizuire totală a valorilor spirituale și naționale ale românilor din RSSM: a fost interzisă difuzarea literaturii românești cu conținut național, toate manualele, ziarele românești cu grafie latină au fost arse, iar „noile” cărți și gazete, apărute peste noapte (cu caractere kirilice!) abundau de greșeli, falsuri și articole cu un evident colorit antiromânesc. Era susținut, stimulat și promovat cu vehemență antiromânismul, românofobia devenind doctrină de stat, idee stimulată și dominantă în mass-media, în lucrările literare și istorice”.

În final, jurnalistul Ion Domenico concluzionează că „instituțiile media, cele educaționale, cultura, bisericele și mănăstirile din Basarabia reocupată în august 1944 de sovietici au fost supuse unei terori nemaîntâlnite, regimul fiind preocupat, cu precădere, de eliminarea „elementelor antisovietice” din

rândul intelectualilor, preoților, oamenilor gospodari. Au început prigonirile la adresa scriitorilor și jurnaliștilor. Bunăoară, întreg colectivul redacției ziarului „Țăranul sovietic” a fost arestat, mulți ziariști fiind condamnați la ani grei de închisoare, iar alții - chiar executați de către NKVD-iști, motivul fiind activitatea „antisovietică” din perioada 1918-1940 și 1941-1944. A fost schimbată din rădăcină starea de lucruri anterioară, în toate domeniile, în defavoarea băștinașilor: pământul - naționalizat; populația - obligată să intre în colhoz; cultura, școala, presa - comuniste”. În condițiile când cele mai calificate cadre didactice, scriitori, jurnaliști, specialiști din domeniile culturii, mass-media basarabeană s-au refugiat peste Prut, locul lor a fost ocupat de persoane docile, devotate noului regim (cu precădere - din raioanele de peste Nistru sau venite de pe aiurea - n.n.), care nu cunoșteau limba română (dar nici nu doreau s-o învețe - n.n.), nu aveau barem idee despre situația reală din Basarabia, tradițiile, cultura, aspirațiile băștinașilor, elocvent în acest sens fiind exemplul că în perioada 1944-1945, în cca 32 de edificii școlare din județul Cahul, se aflau...depozite și ateliere, iar 53 de instituții educaționale fură transformate în cazărmi pentru militari.

Creдем și noi, ca și dl Cătălin Negoită, că volumul în cauză nu poate fi decât benefic, mai ales în această perioadă când încă mulți conaționali de ai noștri mai au nostalgie față de regimul comunist.

Ion GHELEȚCHI,
dr.în istorie, conf.universitar,
Universitatea „B.P.Hasdeu”,
Cahul

Lansarea cărții „Evreii din Basarabia: Cine sunt ei?”

Recent la Chișinău a avut loc un eveniment deosebit. Excelența Sa Alexandr Roitman, Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Statul Israel, a lansat cartea sa „Evreii din Basarabia: Cine sunt ei?”. Lucrarea reprezintă o analiză documentată a istoriei evreilor din Basarabia, bazată pe cercetări științifice aprofundate, realizate pe parcursul a peste zece ani.

Cartea este rezultatul tezei de doctorat a autorului și se constituie într-o sinteză esențială a vieții comunității evreiești din secolul al XIX-lea în Basarabia, subiect care a fost mult timp lăsat în umbră și care acum, prin această lucrare, capătă o semnificație aparte. În cadrul evenimentului, Alexandr Roitman a explicat: „Pentru a înțelege mai bine aceste procese istorice, am fost nevoit să studiez întreaga istorie a evreilor, de la originile lor până la dezvoltarea comunității evreiești pe teritoriul nostru, continuând acest parcurs până în prezent. Istoria nu se oprește la viața noastră, ea continuă să se scrie”, a subliniat ambasadorul.

Ion Gumenii, doctor și conferențiar universitar, a vorbit despre importanța lucrării, sub-

liniind că „este una dintre primele lucrări care face o sinteză a ceea ce a însemnat viața evreiești în Basarabia în secolul XIX”. Gumenii a adăugat că lucrarea se concentrează pe aspecte fundamentale, precum spiritualitatea, educația și cultura, ce au contribuit la formarea unui triumvirat care a dat culoare tuturor comunităților din Basarabia. Autorul a avut acces la o vastă arhivă documentară, lucrând cu materiale din Republica Moldova, Israel și Rusia, ceea ce face această cercetare unică și valoroasă.

„Este mult prea important pentru o comunitate cum a fost cea evreiască din Basarabia să înțelegem cum a fost administrată, rolul rabinatului, al sinagogilor și al cagalului (consiliul comunității) în viața acestei populații. Este o temă care ar trebui să fie continuată și aprofundată”, a mai spus Gumenii.

Istoricul Igor Cașu a vorbit despre o secțiune semnificativă din lucrare, referindu-se la pogromurile din Basarabia, despre care Roitman discută în detaliu.

„Domnul Roitman se oprește asupra anului 1903, momentul-cheie al pogromurilor din Basarabia. Aceasta este o temă foarte importantă, fiind vorba despre evenimentele care au marcat profund comunitatea evreiască din Imperiul Rus”, a spus Cașu. Acesta a menționat că, deși pogromurile din alte orașe, precum Odesa, au fost mult mai violente, evenimentele de la Chișinău din 1903 au avut un impact deosebit datorită modului în care au fost reflectate în presa internațională, pre-

cum „The New York Times” din SUA și „The Times” din Anglia.

„Eu voi recomanda acest capitol pentru studenții mei de la master”, a adăugat Cașu, exprimându-și aprecierea față de lucrarea autorului.

Daniel Vodă, purtătorul de cuvânt al Guvernului, a subliniat importanța acestei lucrări pentru cunoașterea și înțelegerea istoriei evreilor din Basarabia. „Lucrarea „Evreii din Basarabia: Cine sunt ei?” este foarte actuală. Este esențial să cunoaștem istoria plaiului nostru și să înțelegem mai bine evenimentele care s-au întâmplat în trecut. Această lucrare vine să cimenteze acele lipsuri informaționale care erau pe subiectul istoriei evreilor de pe teritoriul Republicii Moldova”, a spus Vodă.

Lansarea cărții a fost un moment special, marcat de dialog și reflecție. Autorul a dat autografe, a împărțit din cercetările sale și a răspuns cu răbdare la întrebările venite din partea celor prezenți. Este de așteptat ca lucrarea lui Alexandr Roitman să fie o sursă valoroasă de informații pentru cercetători, studenți și toți cei interesați de istoria comunității evreiești din Basarabia.

Silvia ȚURCAN

Congresul Ucrainenilor: Spectacolul de circ „Magia Crăciunului”, o surpriză pentru copii

Congresul Național al Ucrainenilor din Moldova (CNUM) a organizat pe 2 decembrie curent, la Palatul Feroviarilor din Chișinău, un spectacol de circ cu genericul „Magia Crăciunului” pentru copiii din Republica Moldova și Ucraina.

Evenimentul are drept scop coeziunea socială între copiii refugiați din Ucraina și cei din familia social vulnerabilă de la noi din țară, fiind organizat în cadrul proiectului „Fiecare copil este protejat în Moldova”. Proiectul este implementat de Congresul Național al Ucrainenilor din Moldova în parteneriat cu UNICEF Moldova.

Potrivit organizatorilor, 600 de bilete de invitație au fost distribuite copiilor de la Casa Ucraineană din Chișinău, precum și liceelor, gimnaziilor și centrelor de refugiați din Chișinău. În acest program vor participa artiști de talie internațională din R. Moldova și Ucraina, iar la finalul spectacolului copiii vor primi cadouri de Crăciun.

Pe tot parcursul lunii decembrie, echipa Congresului Național al Ucrainenilor din Moldova planifică să viziteze 10 orașe și sate de la noi. CNUM este organizația lider care sprijină comunitatea ucraineană din Basarabia, cu ajutorul partenerilor internaționali realizând proiecte educaționale și culturale, programe de angajare în câmpul muncii, informare și protejare a drepturilor refugiaților ucraineni și a etnicilor ucrainenilor care locuiesc în R. Moldova.

Nicolae ROIBU

ANUNȚ

Ministerul Educației și Cercetării cu sediul în mun. Chișinău, Casa Guvernului, Piața Marii Adunări Naționale nr.1, MD-2033, anunță concurs pentru ocuparea funcției vacante de

director al Liceului Republican de Muzică „Serghei Rahmaninov”.

Informația despre condițiile de participare la concurs poate fi accesată la adresa: www.mec.gov.md.

Telefoane de contact: 022 232443, 022 233564.

Univers Pedagogic pro

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2

E-mail: univers2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com

Tipar: ÎSFP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 469 ex. Comanda nr. 1285.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

RESPONSABIL DE EDIȚIE ▶ Oxana Parașciuc

REDACTOR PRINCIPAL ▶ Nicolae Jantic

REPORTERI ▶ Iulian Bogatu,
Silvia Țurcan

CORECTOR ▶ Elvira Țăganaș-Pânte
MACHETATOR ▶ Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>